

Annotation

Lemeshchenko N.M., Burlyai O.L.

Land potential of developing agricultural enterprises of Cherkasy region

Development of agricultural enterprises depends on their provision of the economic potential. For it is accumulated potential is the driving force that contributes to the creation of businesses, their transition to a higher level of quality and quantity and thus increasing competitiveness of enterprises.

However, questions of observing relationship between these economic categories are not enough studied, that is, the relationship between the accumulation of potential of the company and its development, especially in the production of agricultural products.

Theoretical and methodological basis of the research is dialectical theory of knowledge and systematic approach to the study of economic phenomena and processes, theoretical principles of national and foreign scientists on selected issues.

Scientific research is carried out using the following methods: economic analysis, comparison, balance, monographic, statistical groupings, average values and others.

An important factor in the development of agricultural enterprises is their providing with economic potential, specific element of which, given the peculiarities of agricultural production, is the land potential. Land potential is a combination of existing and those that may be mobilized, land resources of agricultural enterprises used or may be used in the production of economic goods.

The components of land potential of agricultural enterprises are the size of lands and their distribution by organizational and legal forms, agrochemical land evaluation by presence of humus and other indicators and land concentration.

The distribution of agricultural lands in Cherkasy region between users and owners compared to previous years is characterized by further increasing the share of land owned and used by the population from 9% in 1991 to 22% - in 2013, while reducing the share of lands of agricultural enterprises from 89% to 68%.

By results of agrochemical evaluation of agricultural lands in Cherkasy region since 1985 medium-weighting humus content decreased by 3.7% in absolute terms that affects changes in the redistribution of areas by its supply. In particular, areas of soils of high and very high content in decrease and of high and medium one, on the contrary, increase.

Analyzing the size of agricultural enterprises in Cherkasy region we can conclude that the greatest number is farms with an area of agricultural lands from 20 to 50 hectares. Of course this division does not provide the necessary level of development of these organizational structures, and this will require finding ways to increase the concentration of production.

Key words: *development of enterprises, economic potential, land potential, productivity efficiency.*

УДК 330.322.1

ЕФЕКТИВНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ ЧЕРЕЗ ІНСТРУМЕНТИ ФОНДОВОГО РИНКУ

І.М. Новак, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

У статті проаналізовано макроекономічні показники розвитку країни, що дало можливість визначити потребу у пошуку шляхів вдосконалення інвестиційної політики. Досліджено, що обсяг надходження прямих іноземних інвестицій зростав до 2013 р., у 2014 р. він скоротився на 26,6%. Зменшення відбувалося за рахунок коштів з економічно стабільних країн світу, що є сигналом погіршення інвестиційного клімату в країні. У 2014 р. відбулося різке скорочення обсягів інвестицій у фінансові інструменти на 44%, відносно рівня 2012 р. Запропоновано розробити багатопланову програму щодо активізації інвестиційної діяльності, спрямовану на

розвиток фондового ринку, створення і функціонування інвестиційно-позикової системи, яка буде направлена на мобілізацію вільних грошових ресурсів населення, підприємницьких структур областей та зовнішніх інвесторів.

Ключові слова: макроекономічні показники країни, інвестиції, країни-донори, інструменти фондового ринку.

Постановка проблеми. Нині інвестиційна діяльність в Україні відбувається за умов економічної кризи, зростання дефіциту фінансових ресурсів та цілої низки, пов'язаних з цим соціально-економічних проблем. Процес інвестування є одним з найбільш складних та ризикових видів фінансово-економічної діяльності, його результати мають безпосередній вплив на ефективність соціально-економічних перетворень як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні господарювання, особливо якщо для цього використовуються інструменти фондового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сутності інвестиційної діяльності, визначенню чинників, що мають на неї вплив, методам оцінки інвестиційних рішень і джерелам формування інвестиційних ресурсів присвячено роботи як іноземних так і вітчизняних учених: А. Chong [1], Е. Elgar [2], Р. Freeman [3], G. Scully [4], А. Гайдуцький [5], О. Галась [6], С. Драчук [7], Я. Петренко [8], Г. Пилипенко [9], М. Шабанової [10] та інших. У той же час потреба у подальших дослідженнях обумовлена необхідністю регламентації заходів, направлених на збільшення обсягів інвестицій в економіку країни з різних джерел фінансування та пошук напрямів підвищення ефективності використання зазначених коштів.

Постановка завдання. Метою даного наукового дослідження є аналіз макроекономічних показників розвитку країни, динаміки залучення іноземного капіталу у вітчизняну економіку, у тому числі через фондовий ринок. Результатами дослідження має бути розробка пропозицій по стимулюванню інвестиційної діяльності та створенню сприятливих умов для збільшення обсягів залучення іноземного капіталу.

Результати досліджень. Данні статистичних спостережень за період 2000-2014 рр. вказують на позитивну динаміку ВВП, що суперечить реальному стану, адже дана ситуація у багатьох аспектах була зумовлена переважно не структурним оздоровленням чи посиленням конкурентоспроможності, а низьким попереднім розвитком та стрімким падінням національної валюти. Фактично нульове зростання призвело до того, що в країні не створювалися передумови для стійкого економічного відновлення і, по суті, відбувається консервація як виробничого сектору, так і зниження рівня добробуту населення, що, в свою чергу, негативно впливає на сукупний попит, а відтак і на підприємницьке середовище (табл. 1). Економічний обвал у 2014-2015 рр. відповідно позначився на основних макроекономічних показниках розвитку держави, а саме відбулося скорочення відносно 2012 р.: ВВП більш ніж на 20%; інвестицій в основний капітал на 17,7%; обсягів виробництва промислової продукції на 9,4%; експорту – на 9,8%; імпорту товарів та послуг – на 28%.

1. Макроекономічні показники економічного розвитку України (у відсотках до попереднього року)*

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Валовий внутрішній продукт	108,1	104,3	106,9
Обсяги реалізованої промислової продукції	99,3	95,7	89,9
Обсяги продукції сільського господарства	96,1	113,6	102,8
Інвестиції в основний капітал	108,5	88,9	75,9
Оборот роздрібною торгівлі	112,3	106,1	90,0
Доходи населення	114,6	106,0	103,6
Реальна заробітна плата	115,4	107,9	105,9
Вклади населення в банках України	91,7	126,7	65,1
Експорт товарів та послуг	99,9	92,5	90,1
Імпорт товарів та послуг	102,9	92,8	74,9
Індекс споживчих цін	103,1	98,1	99,1
Державний борг, % до ВВП	28,4	32,7	60,4
Золотовалютні резерви	91,9	77,2	83,1

* За даними Державного комітету статистики України

Значно зменшилися заробітна плата (на 9,5%), і відповідно, вклади населення в банки (на 26,6%). Все це негативно вплинуло на роботу фінансової системи – зріс державний борг країни на 32% та скоротилися золотовалютні резерви на 40%.

Економічна криза, в якій опинилася країна, визначила потребу у вдосконаленні інвестиційної політики, адже за рахунок інвестованих коштів здійснюється відтворення основних фондів та запровадження інновацій, від яких залежить збільшення обсягів продукції і підвищення рівня задоволення потреб населення. Будучи матеріальною основою для реалізації заходів структурної політики, інвестиційна діяльність, через відтворювальну, галузеву і технологічну структуру інвестицій впливає на стан і динаміку виробництва. Тому для відновлення та нарощування обсягів інвестування в країні, потрібно створити сприятливі умови для розвитку підприємництва, а саме надавати податкові, митні та валютні преференції інвесторам.

Складність ситуації в інвестиційній сфері через недостатність коштів вітчизняних інвесторів стримує проведення намічених соціально-економічних заходів, тому розв'язання завдань щодо стабілізації економіки на цьому етапі, потребує активізації залучення іноземних інвестицій. За даними таблиці 2 проведемо аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни. За період дослідження обсяг надходження прямих іноземних інвестицій зріс і у 2014 р. становив 102,7% рівня 2010 р., однак найбільші капіталовкладення в Україну надходили у 2013 р. – 58156,9 млн. дол., або на 26,6% більше ніж у 2014 р. До трійки найбільших інвесторів увійшли: Кіпр – 13710,6 млн. дол. (29,8%), Німеччина – 5720,5 млн. дол. (12,4%) та Нідерланди – 5111,5 млн. дол. (11,1%). За даними Державного комітету статистики України за 2010–2014 рр. значно зріс обсяг капіталу з Швейцарії на 61,8%, Кіпру – на 38,3% та Віргінських островів – 36,7% відповідно, у той же час значно скоротили обсяги капіталу з Франції на 31,8%, США – 27,7%, Німеччини –

19,2%, Російської Федерації – 20% та Польщі – 11,2%. Зменшення обсягів інвестування з економічно стабільних країн світу є показником погіршення інвестиційного клімату в країні, адже це є причиною виведення капіталу з України.

2. Прямі інвестиції в Україну, по країнах (млн. дол., на кінець року) *

Країни	2010	2011	2012	2013	2014	2014 у % до 2010
Усього у.т. числі	44708	49362,3	54462,4	58156,9	45916	102,7
Кіпр	9914,6	12645,5	17275,1	19035,9	13710,6	138,3
Німеччина	7076,9	7386,6	6317,0	6291,8	5720,5	80,8
Нідерланди	4707,8	4822,8	5168,1	5561,5	5111,5	108,5
Російська Федерація	3402,8	3594,5	3785,8	4287,4	2724,3	80,0
Австрія	2658,2	3423,1	3401,4	3257,5	2526,4	95,0
Велика Британія	2298,8	2508,2	2556,8	2714,1	2145,5	93,3
Віргінські Острови	1460,8	1607,1	1884,9	2493,5	1997,7	136,7
Франція	2367,1	2230,7	1765,3	1825,8	1614,7	68,2
Швейцарія	859,4	960,3	1106,2	1325,4	1390,6	161,8
Італія	982,4	965,9	1015,1	1267,8	999,1	101,7
США	1192,4	1043,1	936,7	991,1	862,3	72,3
Польща	935,8	875,5	916,4	845,4	831,2	88,8
Беліз	–	–	–	1055,6	642,4	–
Інші країни	6851	7299,3	8332,6	7204,1	5639,2	82,3

* За даними Державного комітету статистики України за 2015 р.

У той же час, збільшення інвестицій з офшорних країн вказує на те, що це є кошти вітчизняних інвесторів, які певним чином використовують недосконалість українського законодавства (рис. 1).

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну всього, у тому числі з Кіпру, 2013 р. *

* За даними Державного комітету статистики України за 2015 р.

Максимальний відносний показник росту інвестицій з Кіпру виявлений в промисловій галузі, а саме у виробництві розподілення газу та води і становить 306,5% росту. Обсяг капіталу в дану галузь у 2012 р. становив 315,2 млн. дол., а у 2013 р. – 1281,5 млн. дол., тобто за рік було освоєно 966,3 млн. дол. інвестицій. Це вказує не лише на збільшення інвестування даної галузі, а й про механізм витіснення капіталу інших іноземних країн в розмірі 199,6 млн. дол.

Фондовий ринок є невід’ємним елементом національної економіки, мобілізації її інвестиційних ресурсів. Інституціональні інвестори становлять певний сегмент суб’єктів інвестиційної діяльності. Функціональне призначення цих організацій полягає у залученні вільних коштів населення і різних господарюючих суб’єктів та направлення їх на цілі інвестування.

Аналіз діяльності фінансових посередників у світовій економіці свідчить про їх важливу роль у переміщенні коштів у рамках фінансової системи. Складна і різноманітна структура інститутів, що здійснюють мобілізацію заощаджень і подальше їх вкладення з метою отримання доходу, забезпечує ефективну діяльність фінансових посередників. В Україні прелік фінансових посередників незначний. В основному вони представлені банківськими організаціями, продавцями цінних паперів, страховими компаніями, пенсійними фондами і інститутами загального інвестування.

Така ситуація пояснюється, по-перше, відносно нетривалим історичним проміжком часу формування ринкових інститутів в Україні, а, по-друге, зниженням активності вітчизняних фінансових посередників, що пов’язано із скороченням обсягів фінансових заощаджень населення. Слабка розвиненість ринку цінних паперів України значно знижує спроможність держави в отриманні інвестицій з міжнародних ринків капіталу та акумуляції коштів внутрішніх інвесторів.

Пріоритетним завданням ринку цінних паперів є забезпечення умов для залучення інвестицій компаній. У той же час аналіз динаміки залучення інвестицій в економіку України показує, що у 2014 році обсяг залучених інвестицій через інструменти фондового ринку нижчий за показник обсягу залучених довгострокових кредитів (див. рис. 2).

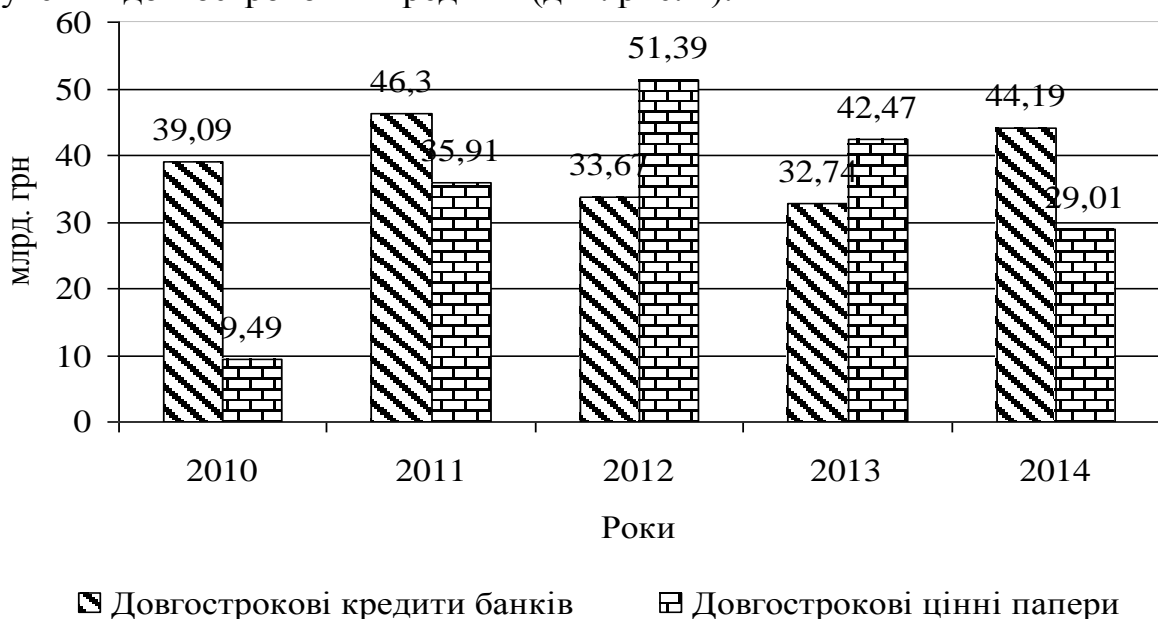

Рис. 2. Залучення інвестицій в економіку України через інструменти фондового ринку 2010–2014 рр., млрд. грн*

* За даними Державного комітету статистики України

Позитивна динаміка щодо залучення інвестицій через купівлю довгострокових цінних паперів відбувалася лише у 2012–2013 рр., Негативні наслідки політичної та економічної ситуації в країні у 2014 р. позначилися на скороченні обсягів інвестицій у фінансові інструменти на 44% відносно рівня 2012 р.

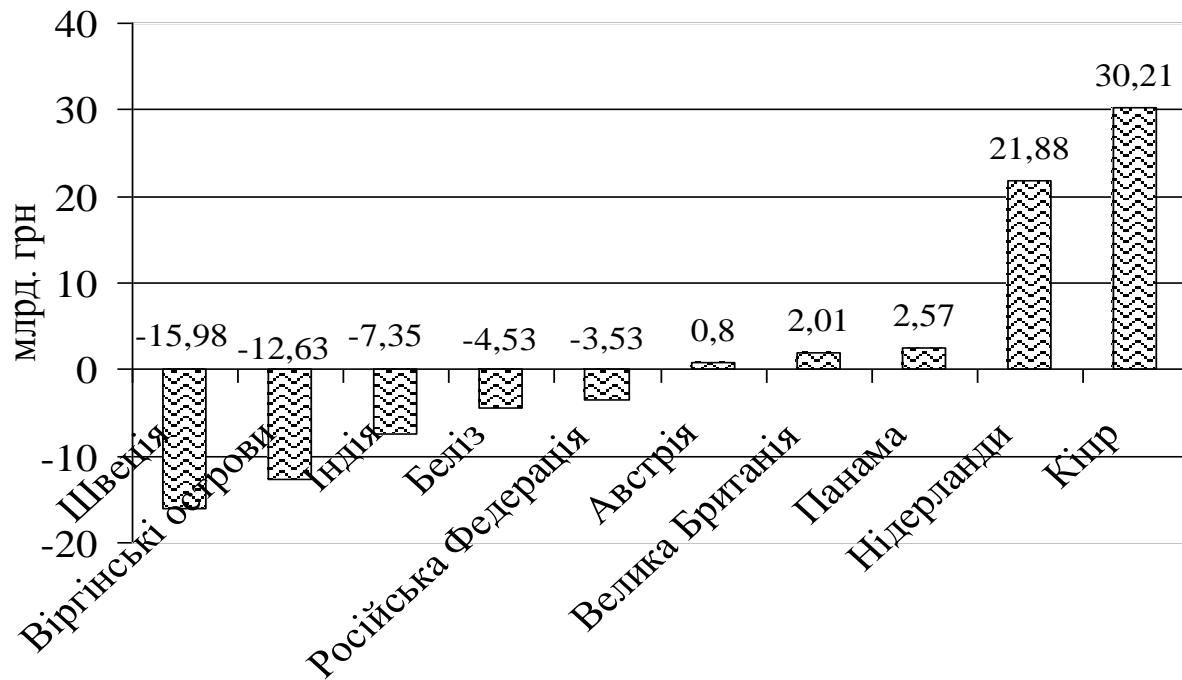

Рис. 3. Топ-10 сальдо за обсягом інвестицій від нерезидентів в економіку України через інструменти фондового ринку у розрізі країн світу, 2014 р., млрд. грн, [11]

У структурі обсягу залучених інвестицій за участю нерезидентів з розподілом за країнами світу у 2014 р. найбільший обсяг належав Кіпру, річне сальдо даної країни становило +30,21 млрд. грн. Отже, на вітчизняному фондовому ринку, як і на інвестиційному основний обсяг інвестицій надходить від нерезидентів з Кіпру.

Висновки. Таким чином, враховуючи ситуацію на фондовому ринку доцільно розробити багатопланову програму щодо правового, інституційного і технологічного забезпечення активізації інвестиційної діяльності. Її заходи повинні бути направлені на реформування та модернізацію фондового ринку, а саме створення законодавчої бази для формування сучасних фінансових інструментів, спрямованих на залучення інвестицій; захист прав інвесторів та створення конкурентоспроможного національного фондового ринку; формування і функціонування інвестиційно-позикової системи, яка буде направлена на мобілізацію вільних грошових ресурсів населення, підприємницьких структур областей та зовнішніх інвесторів.

Література:

1. Chong, A. Causality and feedback between institutional measures and economic growth / A. Chong, C. Calderon // Economics and politics. – 2000. – Vol. 12. – P. 69–82.
2. Erdward Elgar. On Economic Snstitutios: Theory and Applications,

Aldershot:1995

3. Freeman, R.E. Strategic management: a stakeholder approach / R.E. Freeman. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 292 p.

4. Scully, G.W. Rule and policy spaces and economic progress: lessons for third world countries / G.W. Scully // Public choice. – 1997. – March. – P. 311–324.

5. Гайдуцький А. Не за крихти. Україні потрібна якісно нова стратегія залучення іноземного капіталу / А. Гайдуцький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribna-yakisnonova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu-_.html.

6. Галась О.І. Внутрішні інвестиції як стабілізаційний інструмент економічного розвитку держави / О.І. Галась, Д.Б. Круцяк // Академічний огляд. – 2010. – № 1 (32). – С. 115–119.

7. Драчук С. Іноземні інвестиції у світі ростуть, а в Україні падають / С. Драчук // Україна: Ефективна економіка. – 2014. – С. 1–3.

8. Петренко Я. Неорганізовані нагромаджені заощадження в механізмі трансформації заощаджень в інвестиції / Я. Петренко // Економіка України. – 2010. – № 1. – С. 54–59.

9. Пилипенко Г.М. Інноваційно-інвестиційна діяльність та її регулювання в економіці України [текст] : монографія / Г.М. Пилипенко, В.В. Чернобаєв. – Донецьк : НГУ, 2010. – 150 с.

10. Шабанова М.А. Социэкономика и современность (О пользе и рисках экспансии экономического подхода / М.А. Шабанова // Общественные науки и современность. – 2010. – № 4. – С. 100–115.

11. Річний звіт за 2014 рік НКЦПФР «Ринок цінних паперів. Європейський вибір: нові можливості та зростання» http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1434454281.pdf

References

1. Chong, A. Causality and feedback between institutional measures and economic growth / A. Chong, C. Calderon // Economics and politics. – 2000. – Vol. 12. – P. 69–82.

2. Erdward Elgar. On Economic Snstitutios: Theory and Applications, Aldershot:1995

3. Freeman, R.E. Strategic management: a stakeholder approach / R.E. Freeman. – Cambridge: Cambridge University press, 2002. – 292 p.

4. Scully, G.W. Rule and policy spaces and economic progress: lessons for third world countries / G.W. Scully // Public choice. – 1997. – March. – P. 311–324.

5. Haidutsky A. For a bit. Ukraine needs a qualitatively new strategy to attract foreign capital Available at http://gazeta.dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribna-yakisnonova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu-_.html (in Ukrainian).

6. Galas O.I., Krytsak D.B. Inward investment as a stabilization tool for economic development. *Academic Review*. - 2010. - № 1 (32). - P. 115-119. (in Ukrainian).

7. Drachuk S. Foreign investment in the world grow, and in Ukraine fall. *Ukraine: Efficient Economy*. – 2014. – P. 1–3. (in Ukrainian).

8. Petrenko Y. Fugitive accumulated savings in the mechanism of transformation of savings into investments. *Ukraine economy*. – 2010. – №1. – P.

54–59. (in Ukrainian).

9. Pylypenko G.M, Chornobayev V.V. *Innovation and investment activities and its regulation in the economy of Ukraine [text]: monograph* / – Donetsk: NSU, 2010. – 150 p. (in Ukrainian).

10. Shabanova M.A. Socioeconomics and Modernity (The benefits and risks of the expansion of the economic approach. *Social Sciences and the present.* – 2010. – № 4. – pp 100–115. (in Russian).

11. Annual Report 2014 SSMNC "Securities market. The European choice new opportunities and growth" Available at http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1434454281.pdf (in Ukrainian).

Одержано 06.11.2015

Аннотация

Новак И.Н.

Эффективное инвестирование экономики Украины через инструменты фондового рынка

В статье проанализированы макроэкономические показатели развития страны, что позволило выявить проблемы и определило потребность в поиске путей совершенствования инвестиционной политики. В процессе исследования использованы методы анализа, синтеза, обобщения, систематизации и методы визуализации.

Установлено, что экономический обвал в 2014-2015 гг. негативно сказался на основных макроэкономических показателях развития государства, а именно произошло сокращение относительно 2012 г.: ВВП более чем на 20%; инвестиций в основной капитал на 17,7%; объемов производства промышленной продукции на 9,4%; экспорта – на 9,8%; импорта товаров и услуг на 28% соответственно. Уменьшились заработная плата (на 9,5%) и вклады населения в банка (на 26,6%), возрос государственный долг страны (на 32%) и сократились золотовалютные резервы (на 40%).

Отмечено, что нехватка средств отечественных инвесторов сдерживает проведение намеченных социально-экономических мероприятий, поэтому для стабилизации экономики нужно провести мероприятия, направленные на активизацию привлечения иностранных инвестиций.

Доказано, что рост объема поступлений прямых иностранных инвестиций наблюдался до 2013 г., в 2014 он сократился на 26,6%. Уменьшение происходило за счет средств экономически стабильных стран мира, что является сигналом ухудшения инвестиционного климата в стране. В то же время, увеличение инвестиций из оффшорных стран указывает на то, что это средства отечественных инвесторов, которые определенным образом используют недостатки украинского законодательства.

Установлено, что в 2014 г. объем привлеченных иностранных инвестиций через инструменты фондового рынка был ниже показателя объема привлеченных долгосрочных кредитов. Положительная динамика инвестирования через покупку долгосрочных ценных бумаг прослеживалась лишь в 2012-2013 гг., в 2014 г. произошло резкое сокращение объемов инвестиций в финансовые инструменты на 44% относительно уровня 2012г. По географической структуре наибольший объем капитала в 2014 г. поступил с Кипра, годовое сальдо данной страны составило +30,21 млрд. грн. Таким образом, на отечественном фондовом рынке основной объем инвестиций поступил от нерезидентов с Кипра.

Учитывая ситуацию на фондовом рынке, предложено разработать многоплановую программу по активизации инвестиционной деятельности, направленную на развитие фондового рынка, создание и функционирование инвестиционно-заемной системы, которая будет направлена на мобилизацию свободных денежных ресурсов населения, предпринимательских структур областей, внешних инвесторов.

Ключевые слова: макроэкономические показатели страны, инвестиции, страны-доноры, инструменты фондового рынка.

Annotation

Novak I.

Effective investment of economy of Ukraine through the stock market instruments

The article analyzes macroeconomic development indicators of the country that pointed out problems and identified the need for finding ways to improve the investment policy. During the research methods of analysis, synthesis, generalization, systematization and visualization were used.

It is determined that an economic collapse in 2014-2015 adversely affected the main macroeconomic development indicators of the country and there was a reduction relative to 2012: GDP by more than 20%; investments in fixed assets by 17.7%; output of industrial production by 9.4%; export – by 9.8%; import of goods and services by 28% respectively. Wages (by 9.5%) and deposits in banks (by 26.6%) decreased, national debt increased (by 32%) and gold foreign exchange reserves were reduced (by 40%).

It is noted that lack of funds of national investors hinders the realization of planned socio-economic measures that is why to stabilize the economy it is necessary to carry out activities aimed at enhancing foreign investments.

It is studied that the volume of direct foreign investments increased to 2013, in 2014 it decreased by 26.6%. Decreasing was due to funds from economically stable countries which is a signal of deteriorating investment climate in the country. At the same time, increasing investments from offshore countries indicates that this is money of national investors who somehow avoid the Ukrainian legislation.

It is found that in 2014 the volume of attracted foreign investments through stock market instruments was lower than the indicator of raised long-term loans. The positive dynamics of investment through the purchase of long-term securities was observed only in 2012-2013; in 2014 there was a sharp decline in investments into financial instruments by 44% in respect to the level of 2012. By geographic structure the largest amount of capital in 2014 was received from Cyprus, the annual balance of the country was 30.21 billion UAH. Consequently, in the national stock market the bulk of investments are from non-residents of Cyprus.

Given the situation in the stock market we offer to develop multifaceted program to stimulate intensification of investment activity aimed at the development of the stock market; establishment and operation of investment and loan system which will be aimed at mobilizing available financial resources of the population, business structures of regions and outside investors.

Key words: *macroeconomic indicators, investment, donor countries, the stock market instruments.*

УДК 637.134 (477.46)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.В. Бондарець, аспірант

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

У статті розглянуто молокопереробний підкомплекс Черкаської області; досліджено стан виробництва та переробки молока в області, проаналізовано роботу та вимоги до якості молока сировини на найбільших молокопереробних підприємствах області; представлено структуру реалізованого молока за якістю сортового складу молока, прийнятого на молокопереробні підприємства; висвітлено вимоги Європейського Союзу до якості молока та досліджено показники якості заготовленого молока переробними підприємствами Черкаської області; розроблено основні напрями ефективного функціонування молокопродуктового підкомплексу Черкаської області.

Ключові слова: *конкурентоспроможність, обсяг виробництва, молокопереробні підприємства, якість реалізованого молока, молокопродуктовий підкомплекс.*